Дозволено военною цензурою
16 декабря 1917 р.

РІДНИЙ КРАЙ

ЦІНА № 2 к.
XII рік видання.

ГАЗЕТА ГАДЯЦЬКОГО ЗЕМСТВА

Виходить двічі на тиждень,—у вівторок і в пятницю.

№ 115.

В № 115.—Від Редакції.—Большевики оголошують війну Україні.—Відповідь на ультіматум.—Мала Рада.—Українська Установча Рада.—Справа мирогодської „Просвіти".—Враження і думки.—Життьові жарти.—Місцевий відділ.—Освіта.

№ 115.

Від Редакції.

По постанові Гадяцького надзвичайного Земського Зібрання, 14-го декабря, надано газеті Гадяцького Земства назву

„РІДНИЙ КРАЙ"

Нові умови переплати містяться на 4 сторінці газети.

Большевики оголошують війну Україні.

Ультіматум Совіта Народніх Комісарів Українській Центральній Раді.

Вчора, 4 декабря, по радіотелеграфу, а потім по прямому проводу, прапорщик Криленко, по уповноваженню Совіта Нар. Комісарів переда до Київа отсей ультіматум Совіта Нар. Комісарів Укр. Центр. Раді:

„Усім. Срочно. Негайно повідомити по радіотелеграфу в Київ. Усім Совітам та Армійським Комітетам.

„Маючи на увазі інтереси єдности і братерського союзу робітничих та трудящих, експлуатуємих має у боротьбі за соціялізм, беручи на увагу признання сих принципів численними постановами революційної демократії Совітів, соціялістичне правительство Росії — Совіт Народніх Комісарів — ще раз потверджує право на самовизначення за всіма нациями, котрі гнічив царський уряд і російська буржуазія, аж до права сих націй відійтитись від Росії. Через се ми, Совіт Народніх Комісарів, визнаємо Народню Українську Республику, її право цілком відокремитись від Росії, або вступити в договір з російською республикою на федеративних і тому подібних взаємних між ними.

Ми обвинувачуємо Ц. Раду в тому, що вона, прикриваючись національними фразами, веде авоюзначну буржуазну політику, котра явно вже визначається в неприязні і Раді до совітів та совітської власти на Україні. Між иншим, Рада відмовляється скликати негайно всіх українських совітів.

Ся авоюзначна політика довела Раду в останній час до кроків, котрі роблять неможливою ніяку згоду з нею.

Такими кроками були:

1) Дезорганізація фронту. Рада переміщає та виклікає українські частї з фронту, руйнуючи таким способом єдиний сильний фронт.

2. Рада приступила до розброєння совітського війська, котре находиться на Вкраїні.

3. Рада підтримує Калетсько-Каледінський заговір і повстання проти совітської влади. Рада пропускає через свою територію війська до Каледіна, відмовляючись продовжати війська проти його, і тим стає на шлях нечуваної зради революції, на шлях віддержки найлютих ворогів, як національної незалежности народів Росії, так і совітської власти, ворогів працюючих та експлоатованої маси. — Каледін і Каленіцин.

З огляду на всі ті обставини, совіт народніх комісарів ставить Раді перед лицем народів українського та російської республик такі питання:

1) Чи Рада обов'язується відмовитися від спроб дезорганізації совітського фронту?

2) Чи обов'язується Рада не пропускати далі без згоди всеросійського главком-мандуючого, жадних військових частин, проходячих на Дон, на Уралъ, та до инших місць?

3) Чи обов'язується Рада помагати революційним військам в їх боротьбі з контр революційним каледтсько-каледінським повстанням?

4) Чи обов'язується Рада припинити всі свої спроби розброєння совітських полків та робітничої червоної гвардії на Україні і повернути негайно зброю тим, у кого її одібрано.

Коли не буде задовольняючої відповіди на сі питання на проти зі 48 годин, — совіт народніх комісарів вважатиме Центральну Раду в стані одвертої війни проти совітської влади в Росії та на Україні".

Совіт Народніх Комісарів
Президатель *В. Уляноф* (Ленін).
Нар. Комісар закордонних справ
Л. Троцький (Бронштейн).

Відповідь на ультіматум.

У відповідь на ультіматум совіта народніх комісарів Росії Генеральний Секретаріят Народньої Української Республики отсим заявляє:

Генеральний Секретаріят у заяві народніх комісарів про признання ними народньої республики бачить неприязнь або суперечність. Не можна одночасно визнавати право на самовизначення аж до відокремлення і в той же час грубо нахитися на се право, навязуючи свої форми політичного устрою тій державі, що вже самовизначилась, як се робить совіт народніх комісарів Росії в відношенні до Української Народньої Республики. Генеральний Секретаріят рішуче відкидає всякі спроби втручання народніх комісарів у діло збудування державного й політичного життя в Народній Українській Республиці. Претензії народніх комісарів на керованнє українською демократією тим менше можуть мати але небудь оправдання, що форми політичного врядування, що накидаються Україні, дали на території самих народніх комісарів такі результати, котрі зовсім не викликають залюблення.

Поки в Росії розвивається анархія економічна, політична та господарча руїна, поки там панує груба сваволя і топтання всіх свобод, завойованих у царата революцією, Ген. Секретаріят не знаходить потрібним повторити сей сумний експеримент на території Українського народу. Українська демократія, в особі українських Рад Роб. Сол. і Сол. Деп., організованих у законодавному органі—Центральній Раді, і в правительстві її—Генеральнім Секретаріаті, є цілком задоволена.

Центральною Радою невдоволені російські елементи чорносотенного, кадетського та большевицького напрямів, котрим мабуть більше бажаним було би инший національний склад Ради. Але Генер. Секретаріят має повну спроможність указавши елементам виїхати з території України в Росію, де їхнє національне почуття буде задоволене. З цією метою українськими салдатами розброєно анархічно настроєних російських салдатів, що уклали змову на власть українського народу і що загрожували внести в життя України кривду братовбивчу війни, анархію та й усю ту рознузданість, котра панує на території народніх комісарів. Салдати підержали спроможність тілько проїзду в межі власної держави.

Єдність фронту визнає й Генеральний Секретаріят Укр. Нар. Республики. Але після того, як совіт народніх комісарів Росії зруйнував сей фронт внесенням у нього повної дезорганізації, після того, як большевитські частї зоставляють позиції та оголошують фронт, Ген. Секретаріят не на ходить спроможним виключно силами українських частин охоронити всю величезну лінію фронта. Через те він відходить з північного та західного фронтів українські війська на український фронт, котрий обєднав тепер південних і румінський фронти.

Робиться це в ім'я ратунку хоч одної частини фронту, і віт цього завдання Генеральний Секретаріат не віступлять ні перед якими труднощами. В ім'я справедливого заховання та зміцнення єдности фронту, такої необхідної для успіху осягнення загального миру, Генеральний Секретаріат пропонує совітові народніх комісарів припинити ворожі чинности проти українських частей, що знаходяться за межами Української Республики, та не перешкоджати Генеральному Секретаріятові в його роботі по приведенню в порядок—розстрелені вчинками великоросійських частей української армії, потрібної задля оборони України і всеї Російської Федерації.

Що до другого питання, про пропуск військових частей через територію української республики, то Генеральний Секретаріят займає цілком визначену позицію: він признає право на самовизначення кождої національности, або провінції, аж до відокремлення. Через те, нахилати Великоросії Донові, Уралові, Сибірові, Бесарабії або ще кому иншому, свого розуміння політичного урядування—Генеральний Секретаріят не знаходить ані логічним, ані можливим.

Тим більше не вважає правильним помагати одній області і накидати другій своє розуміння. Генеральний Секретаріят уважає необхідним устроєння центральної власти всеї російської республики. Але для цього він пропонує инші методи, ніж ті, котрі уживаються совітом народніх комісарів. А саме: 1) Добровільне погодження всіх областей і народів Росії, Сибіру, Кавказу, Кубані, Дону, Криму й инших, на таких умовах: а) правительство повинно бути одночасно соціялістичне, від большевиків, до народніх соціялістів, б) повинно бути Федералістичне. Тільки таке правительство є правоспільне рішати питання миру для всієї Росії.

Відносно четвертого питання,—чи буде Рада розброюватися неукраїнські полки, — Генеральний Секретаріят заявляє, що на території Української Народньої Республики війська належить до демократії України. Всякі замахи узброєною силою на цю владу будуть показалитись тією силою. Через це Генеральний Секретаріят жодних перешкод до виходу їх не чинитиме. Так само совіт народніх комісарів повинен дати спроможність безперешкодному переїздженню українських частей з Росії та з фронтів на Вкраїну.

Стан війни між двома держава ми російської республики Генеральний Секретаріят уважає згубним для справи революції і для тріумфу інтересів робітників та

селян. Генеральний Секретаріат всіма силами уникає кривавих способів розвязання політичних та державних питаннів. Та коли народні комісарі Росії, прийнявши на себе всі наслідки будучого лиха, братовбивчої війни, примусять Генеральний Секретаріат прийняти їх виклик, то Генеральний Секретаріат не сумніється, що українські салдати, робітники й селяне, обороняючи свої права та свою країну, дадуть належну відповідь народнім комісарам, що віднімають руку російских салдатів на їх братів українців.

Мапа Рада.

2-е Декабря.

Дуже цікаве засідання. Сила публики переповнила хори.

На початку вітають Раду представники 1 сі армії, обіцюючи їй всіма силами допомогти.

Виступ Винниченка.

Голова Генерального Секретаріату виступає з повідомленням про цільні справи внутрішньої політики.

„Позавчора, говорить він, сталися в Києві події, котрі стурбували не тільки Київ, не тільки Україну, а й усю Росію, та може й цілу Європу. Секретаріат на лишутяв сіцілка військових частей. В нас відомості, що ці части затроєно агітацією проти Ц. Ради. Винні в тому большевики, котрі тепер хотять знищити нашу державу. Та їм не пощастило повторити тут петербурську і московську історію, бо Генеральний Секретаріат, спираючись на всю революційну демократію України має вище становище і нашу силу, між мав Тимчасовий Уряд. Секретаріат без пролиття крові зумів розоброїти большевицьке військо. Тільки ми втратили одного вбитого і чотирьох ранених. Взагалі ж большевики здавалися покірно, вітчуваючи своє безсилля.

В і чутки, вісти ми виносимо розбрехень салдат лежі не по ліях і до того ж голодних,—неправдиві. Цього но було. Їх вечуть у звичайних для ешалонів вагонах, нагодованих і одітих. Над розброєнними нема віяких насьвольств. Та се було-б і ні до чого.

Ще раз маю публично і окремо заявити про позиції Генерального Секретаріату. Большевики делікатично, нечемно і безсовісно ведуть свою агітацію. Ніяких таємних переговорів ми не ведемо. Як раніш, так і тепер ми стоїмо на грунті організації загально російської влади однородної, соціалістичної і федеративної. Ми ведемо про це переговора з урядами всіх державних країв—Дона, Петербургу, Бесарабії, Білої Руси, Сибіру і іншими. Пропускаємо через Україну тільки тих країв, що самовизначаються, так само як і наше військо, те військо, що вертається до кому. Але, кодержуючи строгого нейтралітету, не пропускатимемо большевицького війська для братовбивчої боротьби на Дону.

Так само ми не дозволимо, щоб в нашому краї запанувала реакція і анархія. Ми ведемо свою лінію і доведемо її до кінця. Творчість нашого народу буяє. Це видно всім. Бачуть це й большевики, котрі своїм чоботом хочуть роздушити український рух і затягти нас у своє гнисе петербурське багно. є чутки, що большевики ведуть на Україну своє військо і скоро сповістять нам війну. Але хай же вони знають, що вони руйнують не тільки Росію, а самих себе. Вони грузнуть у гнилому багні і, тонучи, хапаються за армію. Але тут вони прощитались. Симпатії армії швидко вникуть.

Большевики кують масу брехнями, ніби Рада—урях контрреволюційний. Це смішно. Але рахуватися з цим треба. Тому ми ухвалили кождого разу оспітлювати свою працю в парляменті (в Малій Раді).

Ми послали до Брест своїх представників контролювати діяльність большевиків. Ми послали нотту краєним урядам в справі організації влади,—щоб забезпечено було спокоєм. Відповіди оцнак, досі ще нема.

Всеросійські Установчі Збори неоміннно мусять відбутися. Коли большевики унеможливлюють їхню роботу в Петербурзі, їх можна перенести кудись в инше місце. Звичайно, не на Україну. Але коли б Рада визвала потребу перенося їх сюди, Генеральний Секретаріат зробив би все, що в його силах, щоб дати їм можливість працювати.

Українська Народня Республика не може лишатися байдужою ко того, що твориться на Чорному Морі. Тим налагоджується перемиря. Хто ж візьме ініціятиву? Очевидно Українська Народня Республика. Отже-ж найбільше треба організувати Морське Генеральне Секретарство. (Кінець промови покривається гучними оплесками, котрі часто перебивали і саму промову).

Заява Ради Салдатських Депутатів.

Після Винниченка виступає голова Київської Ради Салдатських Депутатів Григорьєв, котрий оповіщає резолюції її в справі розброєння і забастовки робітників.

Рада салд. деп. вивнає, що діяльність начальника військові округи була цілком закономірна, бо большевики готували збройне повстання проти Ц. Ради. Зогляду ж на чутки про насильства при розброюванні, то не визнаючи їх правдивість, Рада сал. деп. пропонує запізнаєнним сторонам організувати комісію для вияснення причин розброєння і можливих злочинів, *коли вони виявляться.*

Що-ж до забастовки, то рада салдатських депутатів протестує проти здійснення її тільки робітничою секцією, вважає її шкоднивою для робіництва і закликає товаришів-робітників припинити забастовку, щоб тим не вікриковлення не ослаблювати своїх же сил.

Українська Установча Рада.

Кількість кандидатів.

Головна комісія по справах виборів до Установчої Ради Української Народньої Республики оповіщає, що постановою Української Центральної Ради від 11-го листопада 1917 року встановлено таке число депутатів до Установчої Ради Української Республики по кожній з виборчих округ, а саме:

1 По Київській—45 депутатів.
2. По Подільській—39 деп.
3. По Волинській—30 деп.
4. По Катеринославській—36 деп.
5. По Полтавській—30 деп.
6. По Херсонській—34 деп.
7. По Харьківській—(з Грайворовським повітом, Курської губ.) —35 депутатів.
8. По Чернігівській (з Путивльським повітом, Курської губерн.) —28 депутатів.
9. По Таврійській (і повіти Мелітопольського, Дніпровського, і Бердянського)—9 деп.
10. З повітів Остроградського, Валуйського, Бірюцького, Богу-

Враження і думки.

(„Бондарівна" і „Батькова казка"—пієси Карпенка Карого).

Наш Галяч став дуже „театральним" горогом: не проходить тиждня, щоб котресь Товариство не ставило якогось лїдства. Се, звичайно, добре.

І кожного разу на лїдства збірається велика громада. А великі громові збори дають нізмогу не одному доброму лїдові.—Повійна користь! Бо яро духовну нідьгу ві театру—звісно всякому, а тут ще й світова користь є.

Можна сказать, що сісі зіми визначилось у нас аж 4 театральних товариства. І се добре: більше артистів має змогу спробувати свою силу на кону. Виступають і старші, й молодчі.

„Бондарівну" ставило Військове Товариство. Чутно було, що оруларі сісі поставн взяиися ко всі уважнїс: клопоталися, щоб краще обставити її, робили чимало репетицій. (А се не завжди з нас буває!).

„Бондарівна", яко письменний, драматичний твір, має свої хиби, (наприклад, хибою єсть хоч би й те, що пан Каньовський, котрий мав-би бути одним з найголовніших лічів у драмі,—виходить яко постать другорядне, вводна). Та все ж „Бондарівна" — річ показна. Ся драма требує сил значних. Тим-часом мені, що тих сил у нас не вистачить...

Одначе — я помилилась. Хорошим артистом показав себе д. Г. Певний, що грав шляхтича, прибічника пана Воєводи: грав без „пересали", взявши вірний тон для хитрого, холодного крутія, котрий однак і свою користь має на увазі.

Спосіб поводіння д. Певного на кону—був відповідний ролі: видно було звичайного шляхтича, вихованого в звичаях польського значного двора; разом з тим д. Певний з'уміє визначити, в голосі й рухах, у всьому своєму поводінню на кону, ту грубість і незадержність, що проявляється у „звичайного" шляхтича, коли він говорить з жидом шинкарем, і той відтінок спокійної, посміливої презирливости, коли він вдавався до „хлопки" Бондарівни,—дарма, що кохав її, (кохав по своєму..). Обміркована, відповідна ролі гра д. Певного заслуговує великої похвали.

Се перший раз, що мені прийшлось бачити д-я Певного в більшій ролі — і мені було б шкода знов побачити його в такій безгаль ній постаті, як він грав у пієсі „Мати найманка". Слід-би д-ю Певному виступати в ролях показніших, більш відповідних його хистові.

Дуже вахоив мене своєю грою д. Стшлк. Роль козака Тараса провів він—бездоганно! Це дійсно був запальний козак бурдового козацького часу. Своїй ролі д. Стшлк надав стільки вогню і разом щирости, що навіть за надто критливі місця, надані Тарасові автором, виходили правдивим голосом гарячого серця. Разом з тим дуже гарно вийшла в д. Стшлка сцена ірачна, чула, що він оповідав пригоди свого життя, коли він співав і грав на бандурі. Пісня, що він співав,—„Ой на горі вогонь горить, а в долині козак лежить", —була проста, тиха, разом з тим сповнена глибокого драматизму; не в одного слухача защемило серце, коли д. Стшлк співав про той скорботний кінець козаковий:

„Не плач мати не журися,
Бо вже тебі син оженився:
Знайшов собі паняночку,
В чистім полі земляночку!"...

Багато, багато таких „плюбів" згадалося, слухаючи той смучний артистовий спів...

Вся сцена з співом і розмовою після того з Бондарівною, вийшла в д. Стшлка так живо й гарної Багато прилалось до краси тієї сцени і співа д. Стшлка грати на бандурі: вже одно те, як козак-Тарас брав у руки бандуру й оглядав, торкав той його улюблений інструмент, показувало, що сьому козакові бандура—близька товаришка; а самий спів з приграванням на кобзі—просто прикував увагу слухачі!—Довга пісня здавалася коротко, так майстерно було її виконано.—без всякого „акторства", наче-б це справді був хатній спів, для себе самого...

В кількох сценах ми бачили в грі д. Стшлка—змоєчалкого козака, що переживав як й пристав гніву, розтягнення ображеного серця, аж до останнього несамовитого кликання, в кінці пієси, до помсти, до кари смертю за образу, за смерть коханої дівчини.

Д ій Стшлк чудово дав могутний образ,—такий показний для того драматичного життя. До речі сказати,—сама постать д. Стшлка була дуже мальовнича: з того Тараса можна було б списати героя для якісь майстерної картини з історичного козацького життя.

Розуміється, гра д. Стшлка була осередком усього дійства. Його присутність оживала кожду сцену, де він уявлялся; хоть часом—ставало досадно за слабку гру тих особ, з котрими йому приходилось вести сцену...

Роль Бондарівни—не підходила тій артистці, що її виконувала. Не можна сказать, щоб вона грала нехудо; ко ні сцени виходили в неї добре, однак в сильних місцях їй не ставало голосу. Взагалі кость Бондарівни—требує багато...

Що сказать про инших?

Воєвода був—зовсім не воєводою... Правда, і у автора ся роль—бліка, та все ж можна було-б у ролі магната хоч держатися з більшою поважністю.

ського, *Воронж. губ.* і Новосольського пов., *Курської губ.* — 15 депутатів.

Справа миргородської „Просвіти“.

У Миргороді заклалось товариство „Просвіта“, що має вже такого вовиах 100 членів. Видавниця-ініціятивна товариства друкує наукову брошюру д-ра І. Зубковського про Миргородське мінеральне цілюще джерело, а драматична секція готує до постановки одну з комедій Карпенка Карого Головою „Просвіти“ вибрано художника Слапіона, а товаришами—начальницю місцевої гімназії Є. Зубковську, та М. Кейлаиського Безкапцу. Праця визвилась між иншим в тому, що воно окрило вечірню школу для дітей і дорослих; у школі навч яня йде що дня. Учням показують кіематографічні картини з поясненнями. „Просвіта“ звалася з проханням до Городської Думи за допомогою, — город дав ізві тисячі карбованців, щоб допомогти позашкольній освіті, а такім на значну допомогу й від повітового Земства, бо на черзі пікарятів освітніх курсів для доб ро грамотних. Намічено ряд лекторів, що будуть читати по різних напрестах науки, літератури, мистецтва, — ніщо стало тільки за помешканням. У Миргороді є тільки одно вільне для таких курсів помешкання,—це керамична школа імени М. Гоголя; єсть так і великі аудиторії і електричне освітлення і кіематограф і шкільні підручники і инше. „Просвіта“ звалась до Попечительсні Ради тієї школи з проханням, щоб їй було одведено 3—4 аудиторії у ті години вечора, коли вже навчання припиняється; вона брала на себе видатки по оплаті прислуги, електричного освітлення і навіть опалу. Та Попечительська рада школи в купі з членами губернської земської Управи, відмовила в помешканні.

Звістки.

Заява українських вояків західнього фронту.

„Дійова армія. Всім народам Росії, однаково прагненням ценітразізмом фортуючого уряду, як монархічного, так і кадетсько коаліційного, соціялістичного і сучасного большевицького народніх комісаріз. До вас звертається українське революційне військо західнього фронту: четвертого грудня цього року, совіт народніх комісарів великоросійської республіки поставив ультиматум Центральній Українській Раді, домагаючись впродовж сорока восьми годин згодатись на їхні вимоги, в противному разі вони оповіщають оперту війну Українській Республиці. Від імени всього українського війська заявляємо, що цілий ультиматум народніх комісарів великоросійської республіки ми вважаємо актом явної та злочинної провокації, розрахованим на те, що в некультурних рядах демократії прокинуться звірячі інстинкти, та, коли народні комісари оповістять війну нашій Народній Республиці, то ми тую війну приймем і не поступимось у від до останнього воляка, але відповідальність за пролиття братньої крові нехай падає на цих каінів, які зухвало підіймуть руку на менших братів. До вас, народи Росії, віками неволі, рабства, грубого насильства (раніш царизму, а тепер большевизму) ніщо з нами скованих, звертаємось з братерським попередженням, що доля ваша—доля наша. Злучимо сили в борні за волю, за справжнє, а не большевицьке самовизначення народів“.

Ту резолюцію одноголосно прийнято фронтовою соціялістичною конференцією західного фронту.

Українці в Петербурзі.

У Смольному видано наказ арештувати всіх членів петербурзьких українських організацій. Багато українських діячів залишили Петербург, або скриваються.

Матроси українці.

Матроси українці чорноморського флоту заявили, що в тім випадку, коли їх пошлють в карною експедицією на Дін, вони залишають службу у флоті.

Доля Галичини.

З за границі доходять чутки про нове віїм то порішення української справи в Галичині. В німецьких кругах наче б то виникає вже думка залишити попередні спроби, такі як приключення цілої Галичини до Польщі; обіцяють сціїн й Галичині самоеійне упорядкування, яко окромій короненій землі, автономній що-до своїх внутрішніх справ.

Захват мілійонів.

Московські большевики знову взяли в державному банку сплошніх мілійон карб. Всього вони забрали більше 17 мілійонів.

Японці у Владивостоці.

Посольські кола одержали офіцільні відомості, що до Владивостоку прибуло нове японське військо й кораблі. Всі важливі місця в горолі захопили японці. Японське військо захопило вокзал і просовується далі.

Коли посланство руське запитувало, яким це правом так сталося, японський уряд оказав, що він про те нічого не знав, а що японське військо прибуло у Владивосток, то, мабуть, для того, щоб ратувать японських підданців од розбійства.

Вищий трибунал.

У Петербурзі большевики заводять свій суд, „вищий трибунал“ в тому трибуналі за судців будуть—два салдати, два робітники і за прекедятель один юрист.

Іще чутка, що совіт народних комісарів думає знов установити смертну кару.

Оповістка.

В Київі (Педагогічний Музей, кіоск журнала „Шлях“) віхриноть Центральне Бюро по приймання передплати на всі органи української преси. Комісовне 5%. За Бюро одвічає редакція журнала „Шлях“.

Передплата приймається і поштою по такій адресі: *Київ, Мар.-Благ вішенська, 123 п. 20, Редакція „Шляху“.*

Місцевий відділ.

Вибір повітового Комісара.

12 го Декабря відбудося воєнне засідання земських гласних, представників Селянської Спілки, Ради робітників та сільських депутатів і Союзу інвалідів. Повіт-

---

Жила—виконавець грав безхитростно, просто, тільки мав зовсім уже теперішню подобу, а се ж мав бути жих тих давніх часів...

Хор співчат співав—ловозі мило.

Пьєсам Карпенка-Карого у нас дуже щастить. За Б. Бондарівну, через тиждень, ішла пьєса свого автора, „Батькова казка“.

Тут перше всього видно було, як багато значить, коли ролі розподілю більш відповідно: та сама артистка, що грала Бондарівну, робила в „Батьковій казці“, в ролі Марини, далеко краще враження [треба сказати, що тому сприяв і кращий грім, та й по всій зверхній подобі була вона зовсім инша людина]. Гра артистки була тонша, більш вироблена в подробицях. Найкраще-ж уявся їй—3-й акт.

Сподобілась мені гра х. Шевцького. Сей молодий артист, безперечно, — талановитий; він тямить наладити — щось типичне, загально-властиве тій постаті, котру грає. В „Батьковій Казці“ — се був справжній панський слуга, давніх часів. Що мені в сього виконавця подобається—се, між иншим, те, що він не тільки добалено говорить слова своєї ролі, а уміє й *слухать*, як з ним говорить хтось инший. А то часто буває так, що виконавець прокаже свої слова з виразом, а далі й „заспокоїться“; йому говорять що небудь дуже для його важне, а він собі дивиться кудись, зовсім байдуже, без всякої гри в обличч; аж уже тоді, як суфлюр йому гукне [часом разів два]—„ой Боже мій!“ тоді тільки виконавець, покликавши й собі „ой Боже мій!“ виявить у своєму обличчю стурбованість... У д-ія Шевцького—такого ніколи не бувае і він грає *увесь час*, правило переживаючи духовний стан тієї постаті, котру грає.

Добре грав на сей раз і другий молодий артист, х. Петрусь; другорядну роль Пилипа Ерофеєвича виконав він добре. Взагалі про кого з участників „Батькової казки“ не можна сказать, що вони грали свою роль невдало, бо й маленької ролі ніхто не вбавив.

Та найвершне місце, звичайно, належить х-ні А. Дмитрієву. Се артист — досвідчений, тямущий; граючи, він уміє доказати і хисту, й почуття. Отже роль Николина в „Батьковій казці“ провів він дуже вдатно, з артистичним виробом тієї ролі. Враження од його гри зосталося суцільне й гарне.

„Батьковій казці“ на сей раз дуже пощастило. Дій Дмитрієв, яко режисор Драм. Товариства поставив її дуже добре.

Побувавши на дійствах усіх наших Товариств і пізнавши з усіма їх силами, думаю я, що коли-б хто міг зібрати до купи видатніші їх сили, то можна було б ставити пьєси — розмаїтні, хоч би й значної трудности; можна було-б уже вийти з кругу тих пьєс, що йшли по багато разів і,—як-які, вже за надто віюні тут!.. Слава Богу, єсть тепер безмірно більше драматичних творів, яких було два віш. єсть і молоді автори, котрих творів, здається, ще й зовсім не грано в Гадячому; се б Винниченко, О. Олесь, М. Левицький, В. Самійленко, Л. Українка, Л. Старицька й инші.

З нашими виставшими силами, — добре подібивши ролі, — мож на було б ставити мистецькі пьєси сих авторів.

Та дуже всім „ніколи“!... І час тепер такий скрутний... В пору, кажуть, ставить те, що менш требує клопоту й заходу!

А може—в нових ролі буде більше часу й більше охоти потрудитися для тієї, можливо, „рідної сцени“? Хто зна!...

На останку хочу сказати ще про одну річ, — дрібницу, котра, однак, на мій погляд, заслуговує на увагу доброгіїв керовничих, се б то режисерів.

Се я про те,—що слід би тим керовничим більше вважати і на *акуратність* виконавців. І найперту чергу—чи не можна б досягти того, щоб артистки, виходячи в ролях українських простих співачат, не напушували так волосся, не виходили на кін з такими кучками на голові, мов би вони були з племени папуасів, чи якого иншого дикарського африканського року? Адже-ж се зовсім *не відповідно* і зовсім *не гарно!*

Слід-би і в убраннях пильніше доглядувати якоїсь подібности: не можна ж, наприклад, при кунтуші —надівати плахту, або, граючи управляючого 70 х років 19-го віку, (хоч би й шляхтича), одягатися в червону керею й кунтуш,—той самий, що належить для ролі воєводи 17 го віку!...

Говорю це „не в суд і не в осуждение“, а для того, щоб поважану мною працю наших театральних начів — не псували ті досадні, неподобні подробиці.

По сій мові, бажаю всім діячам нашої сцени як найбільшого успіху в їх дальшій діяльності!

Олена Пчілка.

Житьові жарти.

Газетні назви.

Як звісно, большевицький уряд закриває не тільки „буржуйські“, газети, а й видання соціялістичні. Після закриття, газети знов оживають—під иншою назвою і виходять, доки їх не закриють, під новим назвищем. Де які часопис переміняли свої назви вже по скілька раз; з иншими се виходило до волі забавно: часопись „Рассвѣт“ за другим разом назвалась „Сумерки“; таким же чином часопись „День“ (соціялістична), вирнувши після закриття назвалась „Ночь“, а як її знов закрили і як вона знов стала виходити, то назвала себе —„Глубокая ночь“... Отаке!

товий Комісар Петро Новиков, з огляду на те, що його вибрано головою Земської Управи, відмовився від уряду Комісара. Одноголосно, скритою почаєю голосів, вибрано Галицким Комісаром п. Прокопа Бавіченка.

З життя Гадяцької „Просвіти“.

Стараннам Шкільно-лекційної комісії Гадяцької „Просвіта“ відкрити *то 3-го Декабря* в будинку Заярської церковної школи *першу школу* для навчання дорослих грамоти.

Зійшлися хорості школярки і сторонні гості; пан-отець Петро Хранко відправив молебінь, а потім сказав промову, в котрій згадав, що як-раз 12 літ тому назад відкрито було таку ж школу на Заярі і тоді висловлено було в школу аж 80 душ; та через те, що не було охочих учителів до того діла, школу закрито. „Вся сила в науці“ — закінчив пан-отець і побажав школярам щасливих успіхів.

Завідуюча школою нерзаментних — учителька Вящої Початкової Школи, Любов Дмитренкова, у вступному слові згадала про різноправність лінок, розповіла, як-хто, при виборах, обхурює не грамотних людей; вказала на потребу знання грамоти — і розпочала першу свою лекцію.

Записалося ноги-що 26 жінок, та число школярок з кожним днем зростає.

Наука відбувається двічі на тиждень: в неділю і в середу.

Взялися вчити: учительки — Л. Дмитренкова, Л. Хранкова, гімназистка Оксана Кобзарева та учителі Олекса Грабенко й Петро Бондарь.

Окрім науки грамоти, учительство тієї школи читатиме лекції просвітно-освідомного змісту.

Стараннам Шкільно-лекційної Комісії влаштовано було *10 го Декабря* в будинку Вящої початкової Школи безплатну лекцію для народу; лекцію *„Про останні події в Києві та на Україні“* читав М. Заліпний.

В „Гуртку українознавства гадяцької шкільної молоді“.

На заснанню Гуртка *27-го Ноября* голова *Василь Яременко* волав основно опрацюваний відчит *„Про міжнародню політику Богдана Хмельницького“*. Гімназистка *Леся Яременкова* читала лекцію *„Про Пантелеймона Куліша“*. Лекторка докладно перекладала, серед яких обставин жив і працював Куліш; спинившись довше на його письменницькій творчості, гарно змалювала ту лунешну боротьбу, що спонукувала Куліша зміняти свої погляди на ті самі речі та часто суперечити самому собі.

Гімназист *Антін Кожаченко* прокляв вірш „Патріотів“.

30-го Ноября читав у Гуртку гімназист *Семен Дмитренко* лекцію *„Про гетьмана Івана Виговського“*. Розказуючи про життя та діяльність гетьмана, лектор згадав про „галицький трактат“ з 6 Сентября 1658 року. На основі того трактату, — умови з Польщею, — повинно було оснуватись „Велике князівство руське (українське)“. Вічні спори проміж козацькою старшиною і дальша братовбійча війна не дозволила здійснитися думкам славного гетьмана.

Відчит *„Про Марка Вовчка і мотіви його творчости“* подала гімназистка *Ядорга Потурнакова*.

Лекторка використала всі матеріали, що торкаються письменницької творчости Марії Марковички („Марка Вовчка“), а опріч того складно переказала зміст сільських оповідань згадної письменниці, оповідань—протесту проти неканонного кріпацтва. Лекторка згадала, яке потрясаюче враження зробили ті оповідання на толіпіних російських письменників (Тургенева й инших), і яку послугу вчинили вони українській мові, вкладаючи в її скарбницю нові коштовні перли.

Відчит можна назвати безлогам ним.

На тому-ж засіданню прочитав *Федір Бекеш* свою поему посвяту українському батькові М. Грушевському: „Український поліх“.

---

2 го Декабря на черговому засіданню Гуртка гімназист *Лука Апостол* подав відчит *„Про Юрия Хмельниченка“*.

Гімназистка *Оксана Кобзарева*, на основі козацьких дум і пісень, пробувала вивести тип козаченка і прочитала лекцію: *„Тип козаченка в письменстві“*.

В своїй лекції говорила лекторка про ту козацьку волю, про козацтво, про те, як козаки, розкинувши об особистого щастя, ставали на оборону рідного краю і православної віри та зробували вазу борців за правду в широких думах-піснях.

В кінці засідання гімназист *Павло Жадько* прочитав сатиричний вірш: „Клим Ганебе“.

12-го Декабря гімназист *Гриць ко Апостол* читав *„Про гетьмана Петра Дорошенка“*. Лектор проторо розповів про того гетьмана, що поставив собі завданням, — так, як колись Хмельницький та Виговський,—вибороти Україні не залежність.

„Представниця школи Марка Вовчка — Ганна Барвінок“. Така була тема відчиту гімназистки *Лесі Яременкової*. Гарно склости і виразно прочитати лекцію — це звичка згаданої лекторки, що скількома своїми відчитами приворожила слухачів. Опоетізуючи про творчість Олександри Кулішевої (Ганни Барвінок), лекторка вибрала з оповідань авторки жіночі типи і на їх вказала ту „величезну, безмірну силу всепрощення“, властиву українським жінкам селянкам.

З того всього видно, що гартне працюють жваво і єсть надія, що з тих молодих гуртів вийдуть свідомі громадяне України. І велику кривду зробив нашій гадяцькій молоді якийсь безіменний автор замітки про свято освіщення української республіки в Гадячі, поміщеної на днях в київській газеті „Пова Рада“. В тій замітці безіменний автор назвав „Гурток українознавства гадяцької шкільної молоді“ безбіжним за те, що хор Гуртка не співав на святі. Сам автор — видно, добре обізнаний з справою влаштовання того свята, — мабуть, гарно знає, що вина в тому не на боці Гуртка, а на боці комісії, котра влаштовувала згадане свято. Пригадуючись сказка місяців що проти наших гуртів, пічю їх за неютому, іноїнч, самоосвітому роботу в Гуртку.

Михайло Слобідський.

Лекція-Концерт бранців-українців.

В Гадячі, в будинку Народного Дому, відбулася 6-го Декабря лекція-концерт, взаштована Гадяцьким Комітетом бранців українців.

Лекція: „Як жили галицькі українці і як хотять жити“ прочитав М. Заліпний. Скілька вірш про опустошення галицької землі у теперішню війну — прочитав Ф. Бекеш.

Запрошений Комітетом хор „Гуртка українознавства“ про співав, під орудою гімназиста Василя Калина. 4 народні пісні; гімназистка Ганоха Потурнакова і гімназист Павло Жадько прочитали вірші. Закінчено вечір співанням: „Вже воскресла Україна!“

Зала Народного Дому під час лекції була повнісінька.

До бранців-українців у гадяцькому повіті.

27 го Декабря сього року в Гадячі відбудуться загальні збори бранців українців (русинів з Галичини, Буковини та Угорщини), котрі зайняті на роботах у гадяцькому повіті. Місце збору: Бюро в-еннобранних (вул. Середня № 7), час збору: 12 та година дня.

На загальних зборах буде вибраний Комітет для допомоги бранцям у всьому тому, що їм необхідно потрібне. Комітет буде мати звязок з Галицько-Буковинським Комітетом у Києві і подбає, щоб з віднів прислали нам необхідні одяжа, обув і т. м.

Просимо всіх хазяїнів, у них працюють бранці українці, вістати наших товаришів про місце збору.

А товаришів просимо подбати про себе звістки на адресу: *Гадяч, вул. Середня № 16 (Школа Друкарня). Гадяцькому Комітетові бранців українців.*

Гадяцький Комітет бранців українців:

Голова *Ю. Комарницький.*
Писарь *М. Заліднний.*

Редакторка—Олена Пчілка (Косач)
Відповідає за редакцію—
Петро Новиков

ОПОВІСТКИ.

Шукаю теплу, суху

КІМНАТУ.

Прошу повідомити в канцелярії Технічного Училища.

№ 144 3-

„Правлеєнє Гадяцького Т-ва збыту сельско-хозяйственных продуктов“ повідомляє до відому членів Т-ва, що чергове

загальне зібрання

котре було назначене на 10 листопада, — за неприбуттям законного числа членів не відбулося, а через те — **ДРУГЕ ЗІБРАННЯ** буде вважатися правомочним при всякому числі членів, що прибудуть на зібрання

17-го Декабря сього року.

Через те — Правлеєнє просить членів завітати на зібрання.

Правлеєнє

№ 114.

Рік видання 13-й | **ОПОВІСТКА.** | 102 нум. на рік.

ПРИЙМАЄТЬСЯ ПІДПИСКУ на 1918 рік,

НА „РІДНИЙ КРАЙ“,

Газету Гадяцького Земства.

Газета виходить двічі на тиждень: у вівторок і пятницю.

ЦІНА ПРИ ПЕРЕСИЛАННЯМ:

По земській почті	— 4 карб	По урядовій почті	5 карб. —
На півроку	— 2 карб.	На півроку	2 карб., 50 к.
На чверть року	— 1 карб.	На чверть року	1 карб., 25 к.
На один місяць	— 35 коп.	На один місяць	45 к.

Ціна поодинокого номера—4 коп.

Плата за оповістки: за 10 стрічок—1 карб. за кожний раз. Всі оповістки мстаться тільки на 4-ій сторінці.

Підписку і плату за оповістки приймає урядовець Гадяцької Земської Управи, М. ПАВЛЮК, від 10-ої до 2-ої години дня.

Гадяцка Земска друкарня.